נב: האיש מקדש פרק שני קידושין

והא מתניתין דגזל דידה וקאמר רב אינה מקודשת לא קשיא הא דשדיך הא דלא שדיך ההיא איתתא דהוה קא משיא כרעא במשיכלא דמיא אתא ההוא גברא חטף זוזי מחבריה ושדא לה אמר לה מיקדשת לי אתא ההוא גברא לקמיה דרבא אמר לית דחש להא דר' שמעון דאמר סתם גזילה יאוש בעלים הוי ההוא אריסא דקדיש במוזא דשמכי אתא לקמיה דרבא אמר ליה מאן אחלך והני מילי במוזא אבל כישא מצי אמר ליה אנא שקלי כישא שקיל את כישא כישא כי כישא ההוא סרסיא דקדיש בפרומא דשיכרא אתא מריה דשיכרא אשכחיה אמר ליה אמאי לא תיתיב מהאי חריפא אתא לקמיה דרבא אמר לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד דתניא כיצד אמרו תורם שלא מדעת תרומתו תרומה הרי שירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרם שלא ברשות אם חושש משום גזל אין תרומתו תרומה ואם לאו תרומתו תרומה ומנין היה יודע אם חושש משום גזל אם לאו הרי שבא בעל הבית ומצאו ואמר לו כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהם תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה היו הבעלים מלקטים ומוסיפים בין כך ובין כך תרומתו תרומה אבל הכא משום כיסופא הוא דעבד ואינה מקודשת:

מתני' המקדש בחלקו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אינה מקודשת במעשר שני בין שוגג בין מזיד לא קידש דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בשוגג לא קידש במזיד קידש ובהקדש במזיד קידש ובשוגג לא קידש דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר בשוגג קידש במזיד לא קידש:

גמ' נימא מתניתין דלא כרבי יוסי הגלילי דתניא ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי ר' יוסי הגלילי אפי' תימא ר' יוסי הגלילי כי קאמר ר' יוסי הגלילי מחיים אבל לאחר שחיטה לא מאי טעמא כי קא זכו משלחן גבוה קא זכו דיקא נמי דקתני המקדש בחלקו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים לא קידש ש"מ: תנו רבנן לאחר פטירתו של ר' מאיר אמר להם רבי יהודה לתלמידיו אל יכנסו תלמידי רבי מאיר לכאן מפני שקנתרנים הם ולא ללמוד תורה הם באים אלא לקפחני בהלכות הם באים דחק סומכוס ונכנס אמר להם כך שנה לי ר' מאיר המקדש בחלקו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים לא קידש כעס ר' יהודה עליהם אמר להם לא כך אמרתי לכם אל יכנסו מתלמידי ר"מ לכאן מפני שקנתרנים הם ולא ללמוד תורה הם באים אלא לקפחני בהלכות הם באים וכי אשה בעזרה מנין אמר ר' יוסי יאמרו מאיר שכב יהודה כעס יוסי שתק דברי תורה מה תהא עליה וכי אין אדם עשוי לקבל קידושין לבתו בעזרה ואין אשה עשויה לעשות לה שליח לקבל קידושיה בעזרה ועוד דחקה ונכנסה מאי תניא ר' יהודה אומר מקודשת ר' יוסי אומר אינה מקודשת אמר ר' יוחנן שניהם מקרא אחד דרשו וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש ר' יהודה סבר לך ולכל צרכיך ור' יוסי סבר כאש מה אש לאכילה אף הוא נמי לאכילה אמר ר' יוחנן

נמנו

והא מתני' בגזל דידה. דקתני שלהן היתה ודייק רב מינה דאינה מקודשת אי לאו דשביעית הואי: **הא.** דקתני מקודשת: **כדשדיך.** מקמי הכי (ונתרצה) להתקדש לו דכי קבילתיה לגזל דידה בשם קידושין אחילתיה: **משיכלא.** ספל: **דרבי שמעון.** בסדר טהרות (כלים פרק כו משנה ח) ומייתינן לה בגמ' דהגוזל (ב"ק דף קיד.) עורות של גנב אין מחשבה מטמאתן ושל גזלן מחשבה מטמאתן דקסבר כיון דידע מאן גזליה ולא מצי לאגבויי מיניה אייאושי מייאש: ה"ג **ההוא אריסא דקדיש במוזא דשמכי.** מלא יד של בצלים: **מאן אחלך.** מי מחל לך חלקו של בעל הבית: **אבל כישא.** אגודה שדרך הירק להיות מתחלק באגודות וכל האגודות הן שוות אם נטלתי אחת טול אתה אחת: **ההוא סרסיא.** עושה שכר מתמרים של בעל הבית למחצית שכר ותבירו בב"מ בפרק המפקיד (דף מג:): **בפרוומא דשכרא.** לאחר שהוציא ממנו המשקה: **מהאי חריפא.** יש שהוא טוב מחבירו שלא נתנו בו מים פעמים הרבה ויש לו לתלוחית לתת עוד טעם במים אחרים: **לא אמרו כלך אלא יפות.** שיועיל למי שנטל את של בעל הבית שלא ברשות דנימא גלי דעתיה דניחא ליה אלא לענין תרומה בלבד דהא לתרום הן עומדות אבל לענין מי שנטל לעצמו משום כיסופא הוא דקאמר ליה דלא נכסוף אבל למפרע לא ניחא ליה: **אם חושש משום גזל.** אם מקפיד בעל הבית על מה שעשה ודומה לו שגזלה: **אין תרומתו תרומה.** דהשתא ודאי הכי קאמר ליה אם מצאת עוד יפות מאלו היית גוזלן: **בין כך ובין כך.** בין שיש יפות בין שאין יפות מהן: **מתני' בחלקו.** שחלק עם אחיו הכהנים: **במעשר שני כו'.** דקסבר ר' מאיר מעשר ממון גבוה הוא: **ר' יהודה אומר במזיד קידש.** דמעשר ממון הדיוט הוא: **בשוגג לא קידש.** בגמ' מפרש לה: **ובהקדש כו'.** וטעמייהו מפרש בגמרא: **גמ' כו' לרבות קדשים קלים.** להתחייב עליהם קרבן שבועה אע"ג דאין נשבעין על ההקדשות והנשבע עליהם והודה אינו מביא אשם של שבועת הפקדון דוכחש בעמיתו כתיב הני איתרבו להו מהכ' וכחש בעמיתו נמי קרינא בהו לפי שהן ממונו: **כי קא זכו.** בין כהנים בחזה ושוק בין בעלים בבשר: **משלחן גבוה.** הקרבת אימורים וזריקת הדם מתיר הבשר: **המקדש בחלקו.** לאחר שחלקום ולא קתני המקדש בקדשים קלים: **קנטרנים.** מקניטים: **לקפחני.** כמו לקפח את שוקיו (סוטה דף מב.) לקצץ רגלינו בהלכות להודיע שהם חריפים ואין עומד כנגדם: **וכי אשה בעזרה מנין.** דקתני קדשי קדשים והרי אם יוצאים חוץ לעזרה אפילו לעזרת נשים הם נפסלים ביוצא ונשים אין נכנסות לה כדתנן באבות הטומאות בפ"ק דמסכת כלים: **לבתו.** קטנה או נערה: **דחקה ונכנסה מהו.** וכי לא הוצרכנו לשאול בבית המדרש מה יאמרו אם קדשה אם קידושין הם אם לאו: **לכל צרכיך.** ואפילו לקדש בו אשה: **כאש.** חלקו של אהרן הושוה לחלקו של מזבח מה מזבח לאכילה אף כהן לאכילה ולא לדבר אחר:

נמנו

והוא לא אמר כלומר וכי ר' יוחנן לא אמר כך והא איהו דאמר אינו יכול להקדיש לפי שאינו שלו ואפילו איסורא דרבנן לית בה וכמו כן בקידושין נמי לא נחמיר להצריכה גט והשתא מייתי שפיר גמרא מר' יוחנן: **אם** נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה. התם (בב"מ דף כב.) מוקי לה דשויה שליח וא"ת אם כן מאי קאמר שלא ברשות וי"ל דה"ק מה שתורם מן היפה שלא ברשות היה וא"כ צריך לומר גבי פרוזמא דשויה שליח דאי לאו הכי מאי מייתי: **המקדש** בחלקו אינה מקודשת. ואם תאמר מי גרע מהמקדש על מנת שאדבר עליך לשלטון (לקמן דף סג.) דמקודשת אף על פי שלא נתן לה כלום אלא שעשה לה הנאה ויש לומר דלא דמי דהתם יכול ליטול שכר מדיבורו והוי כאילו נתן לה פרוטה אבל הכא הטובת הנאה אינה משלו דהא ממון גבוה הוא ואינו יכול ליקח ממון מהנאה שעשה לה [אע"ג דאית ביה שוה פרוטה שיכול למוכרה לכהן מ"מ כיון שהוא ממון גבוה אינה מקודשת ולא דמי לע"מ שאדבר עליך לשלטון. מ"י]:

וכי אשה בעזרה מנין. פי' הקונטרס דאין אשה נכנסת בעזרה כדתנן פ"ק דכלים ולא דק דלא אשכחן בשום דוכתא דנשים אסורות ליכנס בעזרה שהרי בפרק קמא דכלים תנן החיל מקודש הימנו שאין טמא מת נכנס לשם למעלה הימנו עזרת ישראל שאין מחוסר כפורים נכנס לשם וחייבים עליה חטאת למעלה הימנו עזרת כהנים שאין ישראלים נכנסים לשם אלא בשעת צריכתם לסמיכה שחיטה תנופה ולא קתני נשים שאין נכנסות שם' ועוד תנן בפרק כל הפסולין (זבחים דף לא:) שהשחיטה כשרה בנשים א"כ יכולה ליכנס בעזרה ועוד הרי סוטה ונזירה נכנסות בעזרה להניף לכך נראה לי וכי אשה בעזרה להתקדש מנין הרי אין רגילות שתכנס לשם כדי להתקדש שהרי בזיון הוא ומילתא דלא שכיחא היא ולא איירי תנא מזה:

[**וזה** יהיה לך מקדש בו'. קשה לשתוק מלך דמשמע כל צרכיך ולא אצטריך לכתוב אש'. מ"י]:

וסמיך

עין משפט
נר מצוה

רלו א מיי' פ"ה מהל' אישות הל"י סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעי' כ:

רלז ב מיי' שם הל"ו טור ש"ע שם סעי' א:

רלח ג מיי' שם הל"ע טור ש"ע שם סעי' יח:

ד מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע שם סעי' יח:

רלט ה מיי' פ"ד מהל' תרומות הל"ג [טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף לא]:

רמ ו מיי' פ"ה מהל' אישות הל"ה:

רמא ז מיי' שם הל"ד ופ"ג מהל' מעשר שני הל"ו:

רמב ח מיי' פ"ה מהל' אישות הל"ג:

◆

מוסף תוספות

א. דשניהם אינם יכולים להקדיש ולא חל עליה הקדש כלל ואפילו מדרבנן. רשב"א. ב. והקדש וקידושין ענין אחד הו' כדאמרינן בפ"ק דאסר לה אכ"ע כהקדש. תוס' הרא"ש. ג. שמתחילה לא נעשה שליח מסתמא אלא לבינונית. רמב"ן. ד. כיון דאינה יכולה לבטל אלא א"כ נותן לה א"כ יש בהנאה זו שוה פרוטה והרי זה מקודשת אפילו לא יהיב לה מידי. תוס' הרא"ש. ה. שכר הפעולה. תוס' הרא"ש: כמו פועל שראוי ליתן עליה שכר. תוס' רשב"י. ו. דאין מכר חל עליו ולא מחייבא ליתן לו כלום. תוס' הרא"ש. (ועי' חזו"א נשים סי' קנ"ח) ז. ולא קתני עזרת ישראל מקודשת מעזרת נשים שאין נשים נכנסות שם אלא לצורך אלמא דליכא איסורא. תוס' הרא"ש. ח. ומשום דנקט מילתא דלא שכיח כעס ר' יהודה ולא השיבו. שיטה לא נודע למי. (ועי' תוס' הרא"ש שכ"ישב פ"ה). ט. ור' יוסי סבר כאש ולא איצטריך כאש אלא לאוקי מן לך שלא תדרוש לך לכל צרכיך. תוס' הרא"ש. י. י"ל דאצטריך לך לשום דרשא. תוס' הרא"ש.

◆

תוס' ר"י הזקן

הא דשדיך. נתרצית להתקדש לו, כי קבילתיה לגזל דידה בתורת קדושין אחילתיה, אבל היכא דלא שדיך וקאמר לה הרי את מקודשת לי בזה וקבלה ושתקה יכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי ולא בתורת קדושין לקחתים שלא מחלתי לו הגזלה, אבל כי שדיך לא יכלה למימר הכי. אבל אי אמרה אין כשקבלה אפילו לא שדיך מעיקרא מקודשת. משכלא. ספל מים. להא דר' שמעון. בטהרות היא [כלים פכ"ו מ"ח] ומייתינן [לה] במרובה [ב"ק סו, ב] עורות של גזלן אין מחשבה מטמאתן. פי' אם חשב לעשות מהם כלים מקבלים טומאה שהגזלן קנה ומחשבת בעלים מורידים העור לידי טומאה* ואע"ג דיאוש כדי לא קני, הא אפיקנא במרובה [שם] דהכא איכא יאוש ושינוי השם. והני דר' דסתם גזלה** מסתמא לא מתיאשי בעלים מינה דכיון דידע מי גזלו אמר אע"ג דלא מצי למגבא מיניה [השתא] גבינא מיניה זימנא אחרינא. ושל גנב מחשבה מטמאתן. פי' דסתם גנבה מייאש מינה דלא ידע מי גנבו ור' שמעון אומר חלוף הדברים. פי' דכיון דידע מי גזלו ולא מצי למגבא מיניה מייאש מינה, אבל מגנבה לא מייאש דסבר בכל יומא, יום יום אחקור מי גנב ואתבענו. והלכתא כרבנן דבסתם גזלה אינה מקודשת. והא אסיקנא פרק הגוזל ומאכיל [ב"ק קיד, א] לא שנא אלא בליסטים עובד כוכבים, אבל בליסטים ישראל סתמא נמי יאושי מייאש. פירושו דוקא לסטים שאינו מזוין דכיון דמטמר מאינשי גנב הוא. בסתם גנבה מקודשת. פי' סתם דלא ידעינן אי נתייאשו בעלים או לא. מוזא דשמכי. מלא היד של ראשי בצלים, ולפי שיש בהם גדולים וקטנים אמר ליה מאן פלג לך שהרי יש בזה חלק לבעל הגינה. כישא. אגודה שדרך הבצלים לחלקן באגודה ואין צריך ארב לחלוק שחלקים שוים הן. פי' סמכי אשקלונ"ש. גינא או (אריתא) [אריסא] גרסינן. ההוא גברא [גרסינן]. פי' שהשכר והכלי היה מבעל הבית ולא היה מהמקדש. ור"ש גריס ההוא סרסיא והוא האיש העושה שכר לבעלי בתים. פרוזמא. כלי קטן שותים בו שכר. ור"ש פירש לאחר שהוציאו השכר הראשון מהתמרים עושים מפסולת התמרים שכר ונקרא פרוזמא. ויש שפירשו שכר מתוק, חריפא, משכר זה שהוא טוב ומשובח מהאחר. לא אמרו כלך אצל יפות. שמועיל למי שנטל מבעל [הבית] שלא ברשות דנימא דגלי אדעתיה דניחא ליה אלא לענין תרומה בלבד דאמרינן מדקאמר הכי ניחא ליה, דהא לתרום הוא עומד ורמיא עליה דהוא מצוה, אבל בדבר אחר שנוטל משלו והוא אינו חייב ליתן לו, האי דקאמר הכי משום דלא

מסורת הש"ס

א) [שבת עו:], ב) ב"ק קיד., ג) [בערוך ערך מזז פי' מוזא דשמכי דאשי בצלים וכן פי' רב אלפס], ד) [כתב רב אלפס פי' גאון פרוזמא דשכרא כלי קטן וכו' ומסתברא כדפי' גאון וכו' ע"ש], ה) ב"מ כב., ו) תוספתא פ"ק דתרומות ה"ה, ז) [בכת"י: התורם], ח) ב"ק יב:, ט) בכורות נו: [לקמן נ.], י) ב"ק יב: תמורה ח. בכורות נג: ב"ב קנג: זבחים קיד:, כ) [עיל"ה כא. ע"ש], ל) נזיר מט:, מ) [ירושלמי' ליתא בכת"י ילקו"ר, ובכת"י ואמר], נ) נזיר נ., ס) [ונתרלית], ע) [בר"ן: לפס], פ) [ברש"י שבר"ף באגודות הם"ד, ומהד"ל אישה כי כישה. כל האגודות וכו'], צ) [ברש"י שבר"ף: כי אם פעם אחת], ק) [שם טעמן: ותן לה מן המיטב], ר) [ב"מ ט ע"א], ש) [ויקרא ה, כא], ת) [פסחים עו ע"א], א) [שם פב ע"א], ב) [בדפו"ר טעמן: דהא הוי דמי כדמו], ג) [יש לפוסקו: עזרת נשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם. והרע"ב מדעתיה], ד) [לעיל נו ע"א], ה) [גהל"ל: הכי פירושו אילו מצאת יפות מהם היית נוטלם], ו) [ב"מ נו ע"א].

◆

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּייָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא

2. זֶה יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מִן הָאֵשׁ כָּל קָרְבָּנָם לְכָל מִנְחָתָם וּלְכָל חַטָּאתָם וּלְכָל אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ: במדבר יח ט

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

◆

תוס' ר"י הזקן (המשך)

לכסיף הוא דקאמר ולעולם לא ניחא ליה אלא אומר כך שלא יתבייש חברו. וליקט. לצורך בעל הבית. אם חושש משום גזל. אם מקפיד בעל הבית על מה שעשה ודומה לו שגזלו, והאי דקאמר כלך אצל יפות אילו מצאת יפות הייתה גוזלם. משום כסופא. כרפרישנא ואינו מוחל לו שלקח. ואע"ג דמשמע מהאי טעמא דיאוש שלא מדעת קני אבל לאביי דאמר יאוש שלא מדעת לא קני [קשה] מהאי ברייתא כי נמצאו יפות מהם תרומתו תרומה, ואמאי הא בעידנא דתרם לא הוה ידע, תרגומא רבא אליבא דאביי בששעשאו שליח כדאיתא התם [ב"מ כב. א]. אלמא לאביי דהלכתא כוותיה אם לא עשאו שליח כי אמר כלך אצל יפות אפילו בתרומה לא מהני הואיל ולא ידע בעת שתרם וכ"ש בשאר דברים. ואפילו הכי הוצרכו לכתוב הרי"ף והרי"ם [אישות פ"ה ה"ח] האי טעמא דמשום כסופא הוא דקאמר, להודיע שאם אמר לו כזה הלשון אפילו קודם שקדשה כגון שאמר לבעלים אקדש אשה בדבר זה והשיבו הבעלים אמאי לא תיתיב ליה דבר זה שהוא טוב והלך זה וקדשה שלא בפניו ושלא בידיעתו שאינה מקודשת, דמשום כיסופא הוא דקאמר ואכתי הוי קדשה בגזל עד שיאמר בפירוש דניחא ליה קודם שקידש. אבל אחר שקידש אפילו אמר בפירוש דניחא ליה לאו כלום הוא ואינה מקודשת דאע"ג דהשתא ניחא ליה הואיל ובשעה שקדשה לא היה שלה דיאוש שלא מדעת לא קני הרי קדשה בגזל ואינה מקודשת. ומסתברא שאם אמר לו אקדש אשה בדבר זה ובא הוא והוסיף דבר על הדבר ההוא שאינה מקודשת, ואע"ג דבתרומה הויא תרומתו תרומה, שאני תרומה שנטלת במחשבה דכתיב [במדבר יח, כז] ונחשב לכם תרומתכם, אבל מתנה אינה קונה במחשבה. וכתב הרי"ם [שם] שאם קדשה בתמרה של בעל הבית בלא ידיעתו שאינו מקפיד, שמקודשת קדושי ספק. מתני'. בחלקו. שחלק עם אחיו הכהנים. קדש. בגמ' מפרש. ר' יהודה סבר דמעשר שני ממון הדיוט וקסבר דהקדש בשוגג מתחלל במזיד אין מתחלל. גמ'. ומעלה מעל. גבי שבועת הפקדון כתיב, ואע"ג דאין נשבעין על ההקדשות, אם הפקיד קדשים [קלים] חייב שבועה ואם כפר ונשבע ואח"כ הודה משלם קרן וחומש ואשם דכתיב [ויקרא ה, כא] וכחש בעמיתו. כי קא זכו. בין כהנים בחזה ושוק בין בעלים בבשר. משולחן גבוה [קזכו]. כלומר לא ניתנו אלא לאכילה.

*נראה דצ"ל אף ידוע ואחר יאוש הבעלים מקבלים טומאה שהגזלן קנה ביאוש ומחשבת הבעלים מורידה וכו' וד"ו. **נראה דצ"ל ומיהו דוקא בידוע שנתייאשו הבעלים אבל סתם גזילה וכו' וד"ו ואולי צ"ל ואיתיה דר' שמעון סבר דסתם וכו'.